

Gymnázium Přírodní škola, o.p.s
Profilová práce — třída Mí
Nižší stupeň studia
2017/2018

Ota Svátek

**Dětská farma žije
digitalizace a zpřístupnění
knihy Eduarda Štorcha**

Vedoucí práce: Mgr. Petr Martiška

Datum odevzdání: 23. listopadu 2017

Obsah

1. Úvod.....	4
1.1. Co je profilová práce a k čemu slouží.	4
1.2. O čem je moje práce a co přináší	5
1.3. Proč jsem se práci rozhodl dělat.....	5
1.4. Co jsem plánoval udělat	6
1.5. Kdo je Eduard Štorch, přiblížení jeho života.....	6
2. Metodika.....	8
3. Cíle	9
4. Výstupy	10
4.1. E-book Dětská farma.....	10
4.2. Doplnění stránky Eduarda Štorcha na anglické wikipedii.....	10
4.3. Publikace srovnání Přírodní školy a Dětské farmy	10
4.3.1. Co je a jak funguje Přírodní škola.....	11
4.3.2. Co je a jak funguje Dětská farma	12
4.3.3. Srovnání Přírodní školy a Dětské farmy Eduarda Štorcha	12
5. Závěr	15
6. Zdroje a použitá literatura	15

Velice děkuji Ing. Mgr. Petru Martiškovi za jeho čas,
Danielu Pražákovi za konzultování práce,
Mgr. Michalovi Kuchtovi a Šárce Špicarové za zprostředkování smlouvy
a Janu Svátkovi za právní pomoc.

1. Úvod

Úvodní část práce je pro orientaci v textu důležitá. Má navnadit čtenáře v očekávání toho, o čem bude číst, a prozradit něco z autorovy motivace. Má také nastolit otázky, které se budou v práci řešit, a uvést do problematiky. V úvodu tak odpovím na následující otázky:

- *Co je profilová práce a k čemu slouží*
- *O čem je moje profilová práce a co přináší*
- *Proč jsem se práci rozhodl dělat*
- *Co jsem plánoval udělat*
- *Kdo je Eduard Štorch, přiblížení jeho života.*

1.1. Co je profilová práce a k čemu slouží.

Profilové práce jsou povinnou částí hodnocení školního ročníku kvarty. Profilová práce je něco jako např. seminární práce na vysoké škole. Ke každé profilové práci se musí dodat sborník, tedy něco jako deník práce, text, který má popsat motivaci, nápad, přípravu a průběh celé profilové práce.

Cesta k profilové práci není jednoduchá, nicméně pokusím se tuto cestu nastínit. Začíná se nápadem, většinou rovnou několika nápady, protože nápad, co byste chtěli dělat nespĺňuje rozsah, ve kterém by práce měla být, nebo to není moc prakticky využitelné. V mém případě to bylo tak, že jsem se sešel s bývalým studentem, nyní učitelem Danielem Pražákem, a on nadhodil, že Dětská farma od Eduarda Štorcha je opomíjený projekt. Navíc, že kniha není dostupná, existuje jen jeden výtisk v Klementinu a jeden v Ostoměři u Hořic. Takže ne každý se k výtisku dostane fyzicky a že by bylo super, kdyby knihu někdo přepsal a digitalizoval. A tak vzniklo téma na mojí profilovou práci. S tímto nápadem jsem šel za mým oblíbeným učitelem (většinou se chodí za učitelem, který učí v daném oboru). S ním jsem si sedl a doladili jsme cíle.

Poté jsem musel sepsat můj záměr a obhájit ho před komisí sestavenou učiteli, Do záměru patří stejně jako do sborníku: Úvod, Téma práce, Cíle práce, Metodika, Výstupy a Shrnutí. Prezentace je to samé, akorát zpracované do prezentace.

1.2. O čem je moje práce a co přináší

Moje práce je o pedagogickém projektu Eduarda Štorcha, Dětská farma. Dětská farma je založena na principu, že děti se více naučí na reálném životě, než z učení z učebnic. Štorch prosazoval dětský pohyb na vzduchu. To se projevilo i v jeho škole. Děti se učili venku, s reálnými pomůckami. Štorch využil frustraci dětí způsobenou přepracovaností: „Hoši, nejdříve si odbudeme školu a pak budete mít volno!“, zaručil si tím tak větší pozornost dětí při výuce. Nechával je na pozemku Dětské farmy dovádět a sportovat ve volných chvílích. Místo výhrůžky: „Budeš tu po škole!“ využíval výhrůžku: „Po škole odejdeš.“, děti totiž zůstávali na pozemku i chvíli po škole.

Moje práce přináší obohacení studentů pedagogických škol, i laické veřejnosti. Zpřístupněním knihy doufám, že se o Dětskou farmu začne zajímat více lidí. Kniha je málo dostupná, relativně na to hodně žádaná, nedostane se vždy na všechny. Navíc musíte podstoupit bolestnou proceduru vystavování knihy, to může odradit spoustu lidí.

Něco si z celého procesu vezmu i já, protože se naučím, co obnáší přepis celé knihy a často až doslova dolování informací ze státních nebo polostátních zdrojů.

1.3. Proč jsem se práci rozhodl dělat

Tuto práci jsem se rozhodl dělat, protože mě zaujalo, jak Štorch z vlastních sil dokázal stvořit takovýto jedinečný projekt. Zaujala mě podobnost s naší školou. Je zajímavé, že člověk může mít tak odlišné zájmy, od archeologie až k pedagogice.

Mrzelo mě, že spousta lidí o tomto projektu neví, i když na něj můžou mít jiné názory. Dále mě zarazilo, že na wikipedii ještě neexistuje podrobnější anglická mutace rozsáhlého českého článku.

Tohle byla moje motivace k této práci.

1.4. Co jsem plánoval udělat

Na začátku jsem si stanovil moje výstupy. Do mých výstupů patří Digitalizace samotné knihy Dětská farma, publikace srovnání systémů Přírodní školy a Dětské farmy a doplnění stránky wikipedie o Eduardovi Štorchovi. V rámci digitalizace jsem musel knihu sehnat, přepsat a sehnat si smlouvu na publikaci knihy. Sehnat knihu, byl velmi obtížný úkol, Smlouvu jsem si sehnal, a mohl jsem se dát do práce.

Při srovnávání Dvou systému jsem neměl jediný problém, kromě špatného formulování a takzvaného “writer’s block“. Nebylo to, ale také nic jednoduchého, hlavně, protože se Štorchem nemohu mluvit osobně.

1.5. Kdo je Eduard Štorch, přiblížení jeho života.

Eduard Štorch je český známý spisovatel, pedagog a archeolog. Narodil se 10. Dubna 1978 v Ostoměři u Hořic, která je známá například také rodáky Karlem Zemanem a Matějem Kopeckým. Obec se nachází v Královéhradeckém kraji, ale je blízko Středočeskému. Byl významný pro reformní pedagogické hnutí 20 století.

Profesní život zasvětil práci pedagoga na různých místech, ve východních Čechách, na Mostecku a nakonec v Praze. Kvůli první světové válce narukoval na vojnu, sloužil jako pracovník červeného kříže na rentgenologickém oddělení v karlínské nemocnici.

V roce 1918 se vyhnul službě uprchnutím, nebo vyhnutím se transportu. Poté nastoupil jako fotograf do Jedličkova a Bakulova ústavu.

Po konci první světové války byl ředitelem dětské útulny, protože byl frustrován nespoluprací s úřady, odjel na Slovensko, kde nastoupil jako zástupce okresního inspektora. Po dvou letech se vrátil do Prahy, kde působil jako učitel v Libni a na Bubnech, pak v měšťanské škole v Jindřišské ulici. V letech 1926-1934 působil na Dětské farmě, o které je moje práce.

V roce 1907 se oženil s Boženou Vávrovou. Svou ženu zmiňuje i v knize o Dětské farmě, popisuje jí jako hodnou a milou ženu. Zůstal však bezdětný.

Věnoval veškerý svůj volný čas mládeži, to ho dovedlo k duševnímu zhroucení. V roce 1933 koupil domek v Lobči u Mělníka, který byl později spolu s polovinou jeho bytu jemu hrubě odebrán socialistickým režimem, přesto, že mu právem patřil. V domku se s manželkou pravidelně rekreovali.

V roce 1935 při lyžařském kurzu nehodu, spolu s dvěma dětmi. Kvůli fyzickým a duševním následkům mu bylo navrženo, aby se dal na odchod do předčasné penze. V lednu 1939 odešel finálně do penze.

Na závěr jeho života psal povídky z pravěku, cenzura mu však zabránila vydání většiny povídek. Později v roce 1940 oslepl na pravé oko, i s ním pokračoval s psaním. Poté co se jeho zdravotní stav zhoršil, dal svoje spisy, rukopisy a knihy Vlastivědnému muzeu v Hořicích. 25. června 1956 v 78 letech zemřel.

2. Metodika

Abych mohl knihu přepsat, musel jsem někde získat samotnou knihu. Kniha je dostupná v Ostoměři u Hořic, kde se Eduard Štorch narodil, je dostupná v Klementinu a je dostupná také v památníku národního písemnictví. Vybral jsem si Klementinum. Knihu jsme si museli na místě půjčit od knihovníka a počkat, než nám jí vystaví, což byl sám o sobě zdlouhavý proces. Kniha je jenom na prezenční výpůjčku, takže jsem si jí fyzicky nemohl vzít domů. Teprve pak jsem jí mohl začít přepisovat.

Přepisování bylo náročnější, než jsem si představoval. Knihu jsem přepisoval stránku od stránky, nepoužíval jsem programy OCR (*optical character recognition*). To mi hodně ztížilo práci, jedna stránka mi trvala přepsat téměř deset minut, avšak záleželo na fontu, který byl v knize použit, protože v knize se fonty mění. Záleželo také na tom, jestli je na stránce obrázek nebo ne. Během přepisování se mi prakticky osvědčila metoda jedné obrazovky, ne dvou. Když jsem se snažil použít obrazovky dvě, chytil jsem se při tom, jak hledám větu, nebo část věty kterou teď přepisuji, to mě hodně zpomalovalo, byl jsem s tím nespokojen.

Na to, abych mohl knihu zveřejnit, jsem potřeboval smlouvu. Smlouvu jsem si opatřil od města Hořice, za pomoci tajemníka Mgr. Kuchty a Šárky Špicarové. Smlouva je platná dva roky, po uplynutí této doby musím knihu stáhnout ze všech zdrojů, kterým jsem přepis knihy poskytnul.

Systémy jsem srovnával z vědomostí čerpaných z knihy Dětská farma a z vlastních zkušeností na Přírodní škole. Nejdříve jsem si musel přečíst Dětskou farmu, což nebyl těžký úkol. Poté jsem si udělal poznámky týkající se tohoto tématu. Poznámky jsem si udělal co nejpodrobnější, pak se s nimi dobře pracuje. Některé poznámky jsou i v samotném textu.

3. Cíle

Své cíle jsem si rozdělil na: **hlavní, dílčí a doplňující**. Slouží mi jako průvodce prací nebo chcete-li myšlenková mapa.

Mezi moje hlavní cíle patří:

- *Digitalizovat knihu Dětská farma do formátu E-book.*
- *Srovnat školní systém Přírodní školy a Dětské farmy.*
- *Doplnit životopis Eduarda Štorcha na Anglickou Wikipedii.*

Mezi mé dílčí cíle patří:

- *Publikovat srovnání školních systémů na web jaknaskoly.cz, ceskaskola.cz a na web MČ Prahy 7.*
- *Poskytnutí materiálů institucím, které o knihu mají dlouhodobý zájem.*

Mezi mé doplňkové cíle patří:

- *Kontaktovat Památník národního písemnictví a od nich získat část pozůstalosti, pro zpřístupnění veřejnosti prostřednictvím E-booku.*

Cíle se nepřímou kryjí s výstupy v tom smyslu, že cíle jsou jakýmsi myšlenkovými a metodickými prostředky pro tvorbu výstupů jako takových. O výstupech práce pojednává následující kapitola.

4. Výstupy

4.1. E-book Dětská farma

První z mých výstupů je digitalizovat knihu Dětská farma pro I-Books a Google Scholar. Knihu samotnou zachovám ve stejném poměru jako byla, včetně velikosti stran a obrázků.

4.2 Doplnění stránky Eduarda Štorcha na anglické wikipedii

Jeden z mých výstupů je doplnit anglickou mutaci o Eduardovi Štorchovi. Na anglické wikipedii totiž jsou jenom čtyři krátké odstavce o jeho životě, jeho školní práce a jeho novely. Není tam hlavně popsán jeho život, který je podle mě nejdůležitějším aspektem článku. V anglickém článku tak úplně chybí jeho rodinný život a závěr jeho života, profesní život je jen zmíněn a mládí také. Chybí tam ocenění a samotná pedagogická činnost.

Tudíž jsem se rozhodl s tím částečně něco udělat. Na anglickou wikipedii doplním článek o jeho životě a článek o Dětské farmě. Nedoplním však článek o jeho pedagogické činnosti, protože se bojím, že článek bude obsahovat moc odborných pedagogických slov, které neznám a nemohl bych je správně přeložit.

Doufám, že článku někdo věnuje svůj čas a že se z něj někdo poučí.

4.3. Publikace srovnání Přírodní školy a Dětské farmy

Tato část mé práce se zabývá srovnáním systémů Přírodní školy a projektu Dětská farma od Eduarda Štorcha, a to v rovině fungování a používaných metod výuky a realizace studentů.

4.3.1. Co je a jak funguje Přírodní škola

Přírodní škola je soukromé gymnázium založené v roce 1993, jako alternativa k velkým státním gymnáziím. Jsme malé společenství, o čtyřech třídách s kapacitou 70 studentů. V rámci školního roku máme spoustu „atrakcí“, jako jsou: Podmínky, výjezdy a aktuálně profilové práce. Tento článek vznikl právě v rámci profilové práce.

Výjezdy jsou jednoduchá věc. Prostě se celá škola sebere a někam se jde. Nejlepší příklad je k tomu Úvodní výjezd a Paseka. Úvodní výjezd je pěti denní putování, jediné co se vozí, jsou stany a jídlo. Od vlaku se jde, většinou něco o kolo 25 km se vším všudy, se spacákem, náhradním oblečením atd. v baťoahu. Každý den se spí pod širákem. Pak se jede zpátky do Prahy.

Paseka je jednodušší. Od vlaku se jde zase s baťohem, ale Paseka má výhodu v tom, že jsme na jednom místě. Paseka je zvláštní tým, že si vaříme sami a děláme školní věci v přírodě, což mnohem příjemnější než úvodňák.

„Učitel musí s dětmi skutečně žít. Děti by měly obklopovat učitele od rána do večera, měly by s ním jísti, s ním se procházeti, s ním pracovati.“

Jiný je u nás také přístup učitelů, učitel nás učí, ale může se s námi také o přestávce bavit jako s kamarádem, učitel je spíše jako dozor-kamarád. Kdykoliv po škole můžete zajít do kabinetu a učitel vám rád vysvětlí látku, co jste nepochopili.

Tím se nejlíže podobáme Štorchově Dětské farmě. *„Nebo když v dějepise vypravuji o Žižkovi a děti leží na trávniku kolem mne, sedícího na kupce sena, povídám dvě tři hodiny a děti poslouchají stále s velkým zájmem.“* (Dětská farma, s. 62) Podobně vypadají i naše hodiny na Pasece.

Podmínky připomínají způsob získávání kreditů na vysoké škole. Podmínky se dělí na A, B a C. A podmínky jsou testy, vycházejí z probírané látky. Podmínky B je mimoškolní aktivita, plakáty, prezentace na různá témata, nebo třeba chemický pokus. Podmínky C jsou

pak referáty, přičemž můžete u sebe mít jednoduché poznámky a odprezentujete vlastními slovy téma referátu učiteli.

4.3.2. Co je a jak funguje Dětská farma

Přírodní škola vznikla podobně jako Dětská farma. Dětská farma vznikla, když Štorch pohnul po reformě státních škol. Tvrdil, že tradiční škola dětem škodí mentálně i fyzicky na těle. Chodil s pár hochy skautovat a asi tam vznikl jeho ideál o Dětské farmě. Samotná dětská farma vznikla v roce 1926 po dlouhém papírování a potvrzování. Na Dětské farmě děti pracují, učí se a dovádějí.

Hlavní aspekt Dětské farmy je, že se děti učí venku na slunci a na čerstvém vzduchu. Děti se učí na živém světě, ne z učebnic. Táboříme podobně, Dětská farma táboří u moře stejně, jako by si tam počínala Přírodní škola.

4.3.3. Srovnání Přírodní školy a Dětské farmy Eduarda Štorcha

K tomu, abych se mohl pustit do samotného srovnávání takových celků jako jsou Přírodní škola a Dětská farma, si potřebuji pečlivě zvolit kritéria, na základě kterých budu srovnávání provádět. Kritérii se určitě nabízí více.

Prostor

Dětská farma se od nás liší hlavně prostorem. Dětská farma byla vybudována na Střeleckém ostrově, kde bylo vše po čem Štorch toužil, stromy, vodu, písek a loučku. Dokonce měl i koupaliště a hřiště. Toto vše měl k dispozici. Děti samozřejmě měli i přístřeší, šatny a záchod. Štorch venku i učil.

Naše škola je omezena na jednu pronajatou chodbu ve větší škole. Venku se učíme na výjezdech, ale normálně jenom zřídka. Ale máme hřiště, kde se každou velkou přestávkou a dokonce i po škole hraje basketbal.

Počet dětí, a způsob přijímání

Štorch měl k učení dvě třídy, dohromady 35 dětí. To je únosný úzký a příjemný kolektiv, kde se všichni znají. My jsme po čtyřech třídách průměrně po 17 dětech. To už se limitně blíží počtu dětí ve třídě v klasické škole.

Štorch přijímal děti, u kterých bylo opravdu prokázáno, že jim klasická škola škodí. Dobovým jazykem to byly děti nedokrevné, nervózní, rekonvalescentní po těžkých nemocech, a málem tuberkulózní.

V Přírodní škole přijímáme děti podle přijímacích zkoušek, jako každá klasická škola. Navíc k tomu máme pohovor, za který se uděluje většina bodů potřebných k přijetí.

Pobyt v přírodě

Ačkoliv si Přírodní škola vytvořila doménu na tom, že hlavním aspektem vyučování v naší škole je to, že se učíme venku, není tomu tak úplně. Jak jsem zmiňoval v předchozí části, venku se učíme po málu, jenom na výjezdech. Teď to vypadá, že do přírody ani nepodíváme, ale v tom také není moc pravdy. A zde hrají roli výjezdy. Za celý školní rok jsme přibližně na šesti výjezdech, nepočítaje expediční výjezd a dobrovolné výjezdy. Výjezdy mají dvě tváře, učíme se vevnitř, ale také jezdíme na výjezdy, kde jsme venku celou dobu.

Dětská farma to měla úplně jinak. Učily se venku pořád, dokud nebyla zima nebo nepršelo. Byly prostě pořád venku, ať se učily matematiku nebo biologii. Štorchova Dětská farma měla výhodu v tom, že měla k dispozici velkou část Střeleckého ostrova, kde bylo vše, co by kdy děti mohly potřebovat. To my však nemáme, proto bychom nikomu neměli mít za zlé to, jak se učíme.

Časové vytížení

Štorch se ve své knize vymezuje ve velké míře proti tomu, aby škola zaplňovala tolik volného dětí, jako bylo tenkrát zvykem. Viděl to jako zlo pro děti, které by místo toho, aby byly na zdravém vzduchu a skotačili venku po hřištích atd., vysedávají doma v prodýchaném vzduchu a dělají úkoly do školy.

Když už děti věnují čas škole, měly by se učit.

U nás, jestli se to někomu líbí, nebo ne, tak nemůže popřít, že škola bere spoustu času studentům formou podmínek. Hodně zjednodušeně jsou podmínky například plakáty průřezu země, nebo prezentace, kde spolužákům představíte nějakého vědce a jeho dílo. Každá podmínka patří podle tématu do ujasněného předmětu. A teď si představte, že do všech deseti podmínkových předmětů, musíte udělat nejméně dvě, ale taky až čtyři takové podmínky do jednoho čtvrtletí. To vychází na nejméně dvacet podmínek na čtvrtletí, to pak na 80 podmínek za rok. Každý učitel má svá kritéria, někteří učitelé jsou přísnější než jiní. To nevypadá jako Štorch.

Shrnutí

Porovnávat školy, které jsou svým vznikem vzdáleny 67 let bylo obtížné. Musím ale podotknout, že školy se neliší svým ideovým základem. Neuvěřitelné je to, že něco tak podobného mohlo vzniknout tak časově vzdáleno od sebe. Tyto dva projekty jsou a určitě budou základem pro další alternativní cesty vzdělávání.

5. Závěr

Na závěr samotné profilové práce bych rád shrnul, co se mi podařilo udělat. Protože cílů jsem měl mnoho, ne všech se mi podařilo dosáhnout. Výstupy mám však všechny. Podařilo se mi přepsat knihu přes všechny nesnáze, které jsem podstoupil. Podařilo se mi porovnat dva školní systémy, oddělené 67 lety. Podařilo se mi napsat anglický článek na wikipedii o Eduardu Štorchovi.

Práce mě bavila, poučila mě v oblasti vzdělávání a doufám, že poučí i další.

Domnívám se, že moje práce pomůže spoustě studentům pedagogických škol v tom, aby na učení dětí hleděli i z jiného úhlu, než je zvykem. Nemusí si nutně stavět na zahradě přístřešek a tam učit, ale mohou vzít na vědomí, že to jde jinak, že na každé dítě neplatí to samé. Práce pomůže i laické veřejnosti ve stejném duchu.

Práce samotná se mi psala hůře, než jsem si myslel. Protože hlavní náplní mojí celkové práce byl přepis, který byl náročný, jak fyzicky, tak i psychicky, ne výzkumná práce, tak jsem neměl z čeho čerpat k samotnému pro mojí práci obrovskému počtu stran. Rád bych na konec dodal, že ne u každé práce je možné nebo smysluplné psát celých deset stran. Umím si představit, že někdo bude muset žádat o prominutí počtu stran, protože by nebylo možné ho splnit.

6. Zdroje a použitá literatura

ŠTOLL, Jiří. *Dětská farma Eduarda Štorcha a československé alternativní školství ve dvacátých letech 20. století: Bakalářská práce*[online]. Brno: Masarykova univerzita Pedagogická fakulta Katedra sociální pedagogiky, 2008 [cit. 2017-11-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/171490/pedf_b/BP.pdf

Wikipedie. *Wikipedie* [online]. 2005 [cit.2017-11-21]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Eduard_%C5%A0torch

ŠTORCH, Eduard. *Dětská Farma: Eubiotická reforma školy*. Praha, Brno: Ústřední spolek jednot učitelských na Moravě, Knihárnice Typia v Brně, 1929.